

Desatero opatření, kterými může ČSSD pomoci rodičům: květen 2013

V České republice dlouhodobě stagnuje porodnost. Stále více mladých žen a mužů se rozhoduje nezakládat rodinu. A to především z finančních důvodů. Toto rozhodnutí není pouze smutným osobním osudem, ale má také devastující dopady pro fungování sociálních systémů a vůbec budoucnost naší země. Pravicové vlády tento závažný problém neřeší. Navrhujeme následující opatření, kterými může ČSSD pomoci rodičům, tak aby založení rodiny nebylo vnímáno jako zátěž a naše země mohla prosperovat.

Navrhovaná opatření na podporu rodinné politiky připravuje Oranžový klub v úzké spolupráci se stínovou mluvčí pro lidská práva a rodinu Michaelou Marksovou Tominovou. Návrhy budou dále diskutovány s odbornou i širokou veřejností v rámci přípravy zelené knihy o rodinné politice.

Podporujeme masivní rozvoj veřejné předškolní péče

V České republice je zaměstnána jen každá třetí žena pečující o dítě do šesti let. Patříme tak na chvost žebříčku Evropské unie, kde je průměru zaměstnáno 60 % matek předškolních dětí. Důvodem vysoké nezaměstnanosti žen pečujících o malé děti je jak na evropské poměry dlouhá rodičovská dovolená, tak především nedostatečná kapacita míst v předškolních zařízeních. Jen letos bylo mateřskými školami odmítnuto 60 tisíc dětí. Jesle v České republice již prakticky neexistují. Zatímco v roce 1990 bylo v Československu přes jeden tisíc jeslí, dnes jich zůstávají jen desítky. Řešením nejsou ani soukromá zařízení či chůvy, která si většina rodin nemůže dovolit. Nově zavedené dětské skupiny zase nezaručují kvalitu péče a vzdělávání, jelikož o děti nemusí pečovat kvalifikovaní pracovníci. Předškolní péče o děti není jen otázkou zaopatření dětí, ale především také dobrých základů pro vzdělávání a socializaci dětí.

Opatření č. 1: Zavést zákonný nárok pro každé dítě od tří let na umístění v mateřské škole (německý model). Mateřské školy musí fungovat všechny pracovní dny v týdnu alespoň od 7.00 hod. do 18. hod., tak aby rodiče byli schopni absolvovat osmihodinovou pracovní dobu, zákonem stanovenou přestávku na oběd a cestu do a z práce.

Opatření č. 2: Zavedení tzv. certifikovaných chův a vychovatelů/vychovatelek pro děti do 3 let, které budou splňovat kvalifikační požadavky dané zákonem.

Těmto osobám by stát vyplácel stejný příspěvek na dítě, jakým přispívá do státních zařízení. Maximální úhrada za služby těchto osob bude opět stanovena zákonem.

Ženy si za svou práci zaslouží stejné ohodnocení jako muži

Rozdíl v odměňování žen a mužů činí v EU průměrně 16 %, v ČR však celých 26 %. Hlavními důvody pro rozdíly v odměňování mezi ženami a muži při stejné kvalifikaci a stejném výkonu jsou 1. diskriminace na pracovišti na základě předsudků a stereotypů (muž musí živit rodinu a proto musí více vydělávat) a 2. muži se nebojí platově vyjednávat. Platová diskriminace nepostihuje pouze ženy, ale celé rodiny, protože ženy v ČR přinesou o čtvrtinu nižší výplatu než by měly. V České republice je průměrný starobní důchod kolem 10 700 Kč. Velká část seniorů, ale především seniorek na tento důchod nedosáhne. Průměrná penze je u žen o tisíc korun nižší. Platí tedy rovnice: nižší plat = nižší důchod = větší riziko ohrožení chudobou.

Opatření č. 3: Využít inspiraci z Rakouska, kde firmy (od určité velikosti firmy je toto opatření obligatorní) zveřejňují tzv. Equal Pay zprávy s uvedením počtu žen a mužů podle pracovního zařazení a jejich platů s ohledem na výši úvazku. V případě, že dochází k rozdílům, tak firmy vypracovávají strategie k jejich odstranění.

Mateřství a rodičovství nesmí být slepou uličkou

Mateřství a rodičovství by měly být jednou z nejvyšších společenských hodnot. Děti jsou přeci naše budoucnost. Permanentní pracovní pohotovost, která je nazývána rodičovskou dovolenou, je v našich zeměpisných šířkách stále doménou žen. Větší zapojení otců v tomto období by přitom pomohlo vyřešit hned několik problémů - diskriminaci žen na trhu práce kvůli mateřství, ztrátu kontaktu ženy s prací, s tím spojenou ztrátu odbornosti, stále rostoucí ženskou nezaměstnanost a feminizaci chudoby. Zaměstnání by nemělo být překážkou v péči o dítě a rodičovství by nemělo být překážkou při získání a udržení zaměstnání. Kvůli společenským stereotypům máme:

- uštvané matky s trojitým břemenem (zaměstnání, výchova a péče o děti, domácnost);
- matky, které by chtěly být doma a pečovat o své děti, ale nemohou si to finančně dovolit;
- matky, které chtějí pracovat, ale nemohou najít práci či práci našly, ale nemají kam svěřit své malé dítě;
- otce, kteří by chtěli zůstat s dítětem doma a rodičovství rovnocenně prožívat, ale nemohou, ať už kvůli finančnímu zajištění či kvůli převládajícím stereotypům o roli muže v rodině.

Opatření č. 4: Navrhujeme uzákonit povinné dělení rodičovské dovolené mezi otce a matku. Zaměstnavatelé si musí zvyknout, že nejen žena je „nespolehlivou“ zaměstnankyní s „rizikem“ rodičovství.

Opatření č. 5: Dále navrhujeme vytvořit klima společenského a tím pádem i ekonomického uznání péče o děti a další závislé osoby (např. stárnoucí rodiče) a tím podpořit rovnoměrné rozdělení péče mezi ženy a muže. Ideálními instrumenty pro toto jsou pravidelné osvětové kampaně v mediálních prostředcích a především tzv. pravidelné projektové dny na základních a středních školách.

Péče o děti a seniory nesmí být jen na bedrech žen a zaslouží uznání

Ženám se po léta nepřisuzuje pouze péče o děti, ale také o další rodinné příslušníky, kteří jsou nemohoucí či nemocní. Na bedra takto k ostatním životním rolím přichází péče o seniory, která by měla být přirozeným koloběhem v rodině. Pro mnohé není lehké tuto roli přijmout a to i z důvodů, že se musí vzdát vlastních kariérních ambicí. Senioři díky tomuto zůstávají ve svém přirozeném prostředí, které je pro ně bezpečné a známé což je mnohdy to nejcennější, co jim můžeme dát. Péče o osobu blízkou je pro rodinu jak zatěžující, tak i obohacující. N nejen že udržuje kontakt mezi generacemi, ale je i nejlepším příkladem pro mladší generace, která díky těmto zkušenostem přijde do kontaktu s reálnými životními situacemi. Zároveň ženy, které se rozhodnou pečovat o své rodiče, jsou většinou starší 50 let a často musí opustit své zaměstnání, po skončení péče mají problém se do něj vrátit nebo si najít jiné. Důsledkem je pak nezaměstnanost a později také nižší důchod.

Opatření č. 6: Navrhujeme zavést státem podporované zkrácené pracovní úvazky, které usnadní sladění pracovního života s péčí o osobu blízkou. Firmy, které toto svým zaměstnancům umožní, obdrží daňové úlevy.

Opatření č. 7: Dále navrhujeme uzákonit povinnost zaměstnavatele držet pečujícímu dospělému dítěti místo po vzoru rodičovské dovolené. Samozřejmě to musí být časově omezené i limitované stupněm závislosti rodiče a za podmínky, že rodič nevyužívá sociální službu a pečující dítě je jediným pečovatelem.

Opatření č. 8: Dále navrhujeme zavedení jednotných poradenských služeb o možnostech domácí péče, využití odlehčovacích služeb a dalších sociálních a zdravotních služeb - ideálně na sociálním úřadě.

Bojujme za samoživitelky a samoživitele

Většinu osamělých rodičů tvoří ženy. Tyto ženy dokázaly vychovat děti za nesmírně složitých podmínek, za cenu svého vyloučení ze společnosti. Ani dnes není jejich situace vůbec jednoduchá. Místo odsuzování bychom je měli podpořit – a s nimi především jejich děti. Děti v neúplných rodinách dnes žije v ČR asi čtvrtina. Jestli dopustíme, aby většina z nich vyrůstala v chudobě či na její hranici, vrátí se to za pár let celé společnosti jako bumerang - jak známo, chudoba je matkou kriminality.

Neúplné rodiny s dětmi totiž u nás patří k těm vůbec nejvíce ohroženým chudobou. Samoživitelky mnohem hůře hledají zaměstnání. Je třeba si zopakovat, že v České republice mají matky dětí do 12 let ve srovnání s ostatními EU zeměmi nejhorší uplatnění na trhu práce. Osamělé matky jsou klasickou diskriminací žen na trhu práce postiženy ještě více než matky dětí, které k nim otce mají: jestliže se u vdané matky zaměstnavatel obává, že se bude muset často věnovat nemocným dětem, u matky osamělé se bojí dvojnásob.

Opatření č. 9: Navrhujeme oprášit a zrevidovat starý sociálně demokratický návrh – zákon o zálohovaném výživném a případně zvážit jiná opatření, která pomohou vymáhat alimenty.

Potřeby žen je třeba při vytváření politik brát v potaz

Současný technokratický přístup k přípravě zákonů vychází z mužského postoje a jejich vnímání priorit. Vzhledem k tomu, že v rozhodovacích politických funkcích jsou ženy stále silně podzastoupeny, potřebujeme - v zájmu rodin - instrument hodnotící dopad schvalované legislativy z ženské i mužské perspektivy.

Opatření č. 10: Navrhujeme, aby v hodnotící zprávě ke každému připravovanému zákonu byla uvedena povinná kapitola genderové dopady. Vzorem pro toto může být kapitola "dopady na státní rozpočet". Při vytváření rozpočtu na všech úrovních je třeba brát v potaz zájmy žen i mužů (fotbalová hřiště versus mateřské školy).

Desatero zpracovaly: Zuzana Jentschke Stöcklová, Anna Kárníková, Linda Kroupová, Kateřina Kupčíková, Hana Maláčová, Jana Maláčová, Michalela Marksová Tominová, Tamara Reisig a Kateřina Svíčková.